

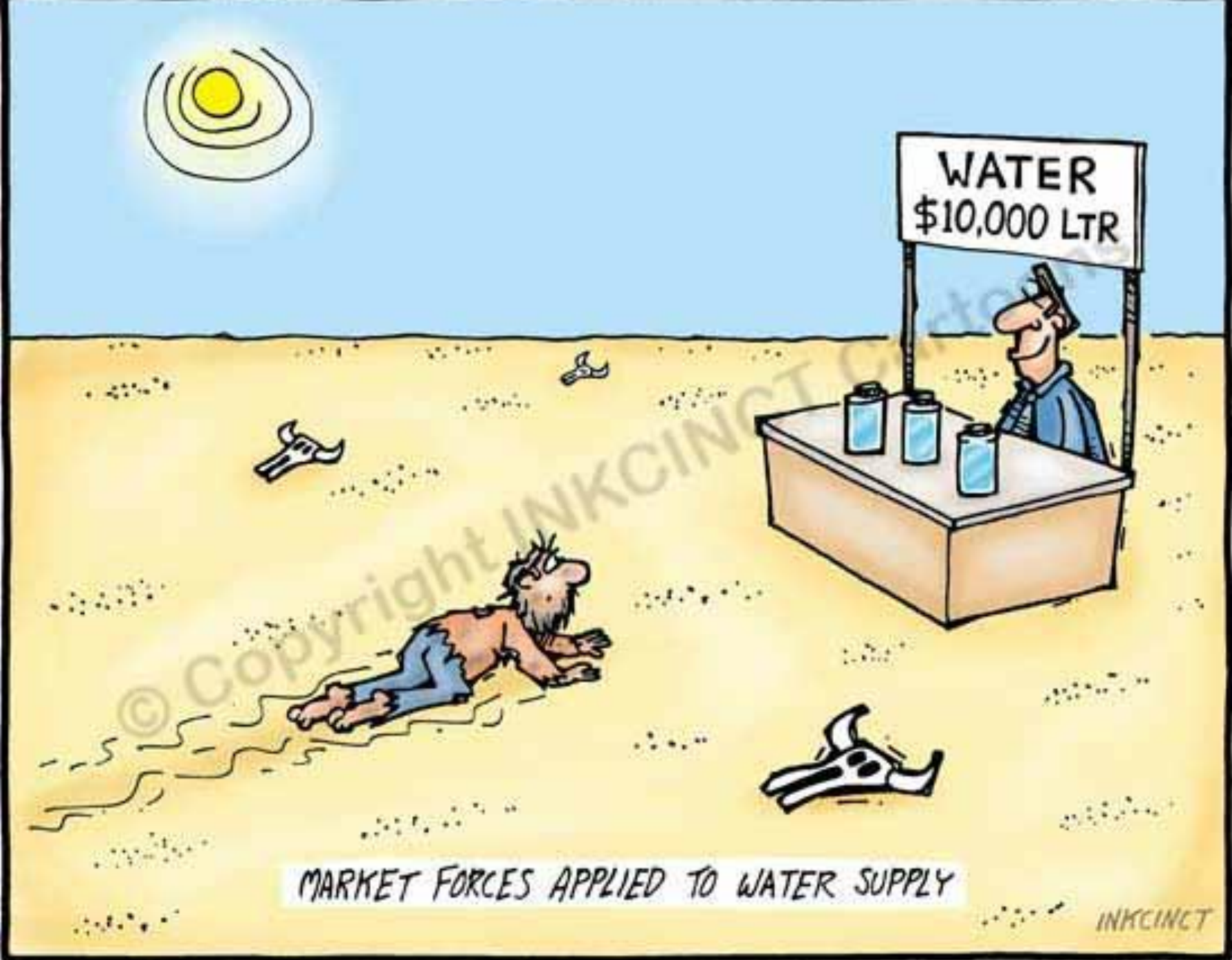
ปรัชญาและแนวคิดของเศรษฐศาสตร์

หลักสูตร ประกาศนียบัตรชั้นสูงการบริหารเศรษฐกิจสาธารณะ
สำหรับผู้บริหารระดับสูง รุ่นที่ 17

สถาบันพระปกเกล้า

ศ. ดร. สกนธ์ วรรณวิวัฒนา

7 กันยายน 2561

MARKET FORCES APPLIED TO WATER SUPPLY

INKCINCT

ทำไมประเทศสิงคโปร์ และฮ่องกงจึงมีแต่ตึกสูง

หัวข้อการนำเสนอ

- อะไรคือ “วิชาเศรษฐศาสตร์”
- ปรัชญาและแนวคิดของ “เศรษฐศาสตร์” กับการตัดสินใจของมนุษย์
 - แรงจูงใจ (Incentives) และ ต้นทุนเสียโอกาส (Opportunity Cost)
 - การแลกเปลี่ยน (Trading) กับระบบเศรษฐกิจ (Economic System)
- สำนักแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ
- ความท้าทายใหม่ของวิชาเศรษฐศาสตร์

ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องของเศรษฐศาสตร์

- ไม่ใช่วิชาเพื่อมุ่งหาเงินหรือผลตอบแทนเพียงอย่างเดียว
- ไม่ได้บอกว่าจะหากำไรหรือผลประโยชน์จากคนอื่นอย่างไร

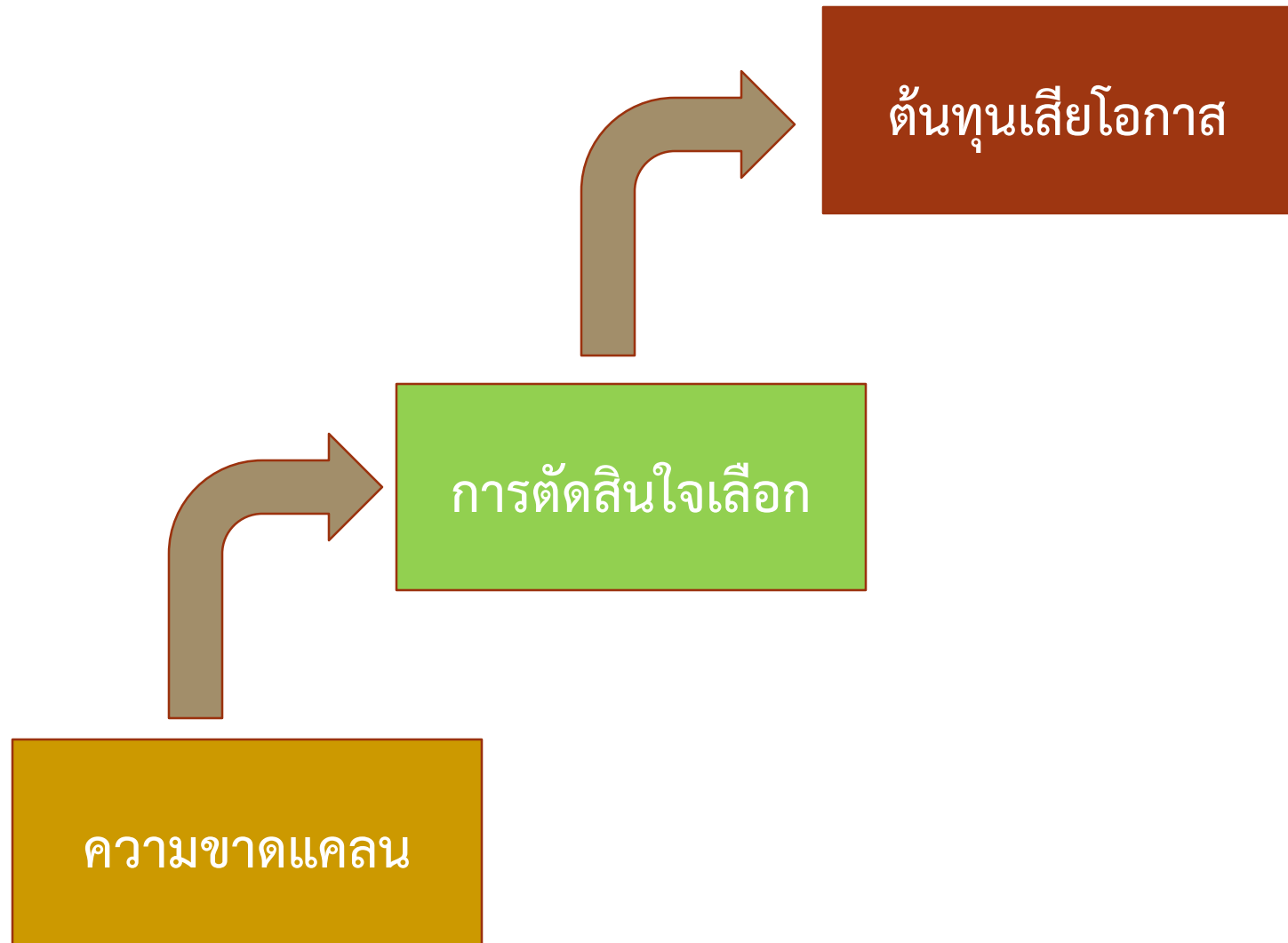
แต่อธิบายอะไรคือ “**แรงจูงใจ**” ที่ทำให้มนุษย์ตัดสินใจทำในสิ่งต่างๆ

แนวคิดของวิชาเศรษฐศาสตร์

การอธิบายพฤติกรรม การ “เลือก” หรือตัดสินใจของ
หน่วยเศรษฐกิจ
ตามแรงจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงินที่มีการ
เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

“เศรษฐศาสตร์”

- **เศรษฐศาสตร์** คือศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของ “การเลือก” ของบุคคลและสังคมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด หรือ “การขาดแคลน”
- กฎเกณฑ์สำคัญคือเหตุผลของ การเลือก ตัดสินใจของหน่วยเศรษฐกิจที่ต้องทำหน้าที่เลือกใช้ทรัพยากรหรือสิ่งที่มีอยู่ให้ดีที่สุด ตัวอย่างการเลือกในชีวิตประจำวันของบุคคล
 - เลือกการเดินทางรถเมล์ vs รถตู้โดยสาร
 - เลือกบริโภคข้าว vs สตีก
 - เลือกดู TV vs ดูหนังสือ
- เมื่อรวมการเลือกตัดสินใจของหน่วยเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน จะกลายเป็นการเลือกของสังคม

เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาศึกษา

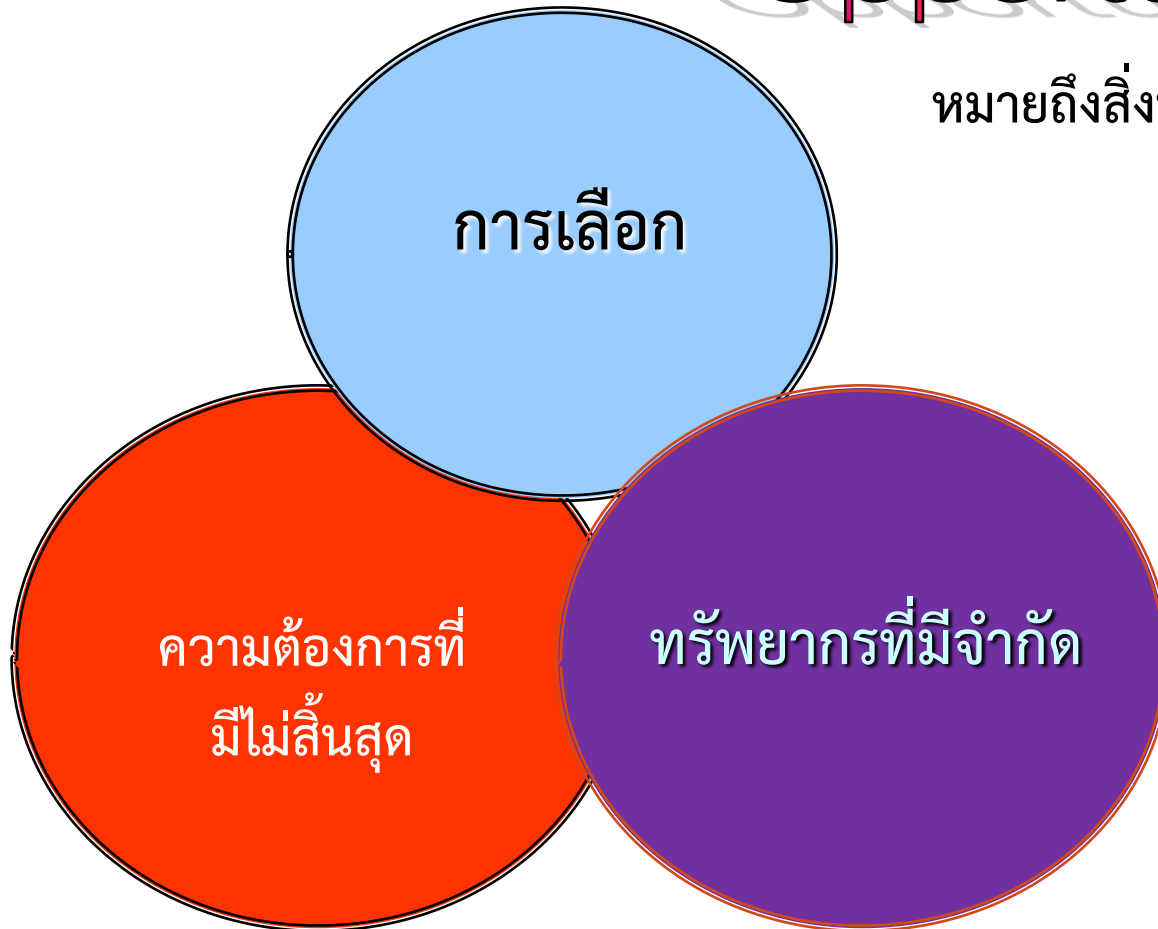
“ว่าด้วยความขาดแคลน”

เกิดต้นทุนเสียโอกาส

Opportunity Cost

หมายถึงสิ่งที่ไม่ได้ถูกเลือก

YOU CAN DO ANYTHING,
BUT NOT EVERYTHING.

-DAVID ALLEN

พฤติกรรมทางเลือก

- พฤติกรรมในการเลือกจะถูกกำหนดจากแรงจูงใจ (Incentives) ที่มีอิทธิพลกำหนดจาก:
 - **ความเป็นเหตุเป็นผล** ของผู้ที่ต้องตัดสินใจเลือก เพื่อตอบสนองต่อแรงจูงใจที่ประสบอยู่ เช่น ความต้องการชื่อเสียง อาชีพ รายได้ ฯลฯ
 - **ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ** (มักมีเพียงบางส่วน) เช่นการขึ้นราคาสินค้า ทำให้ต้องรีบกักตุนสินค้านั้นๆ
 - **การคาดหวังไปข้างหน้า** (Forward Looking) เช่นการเตรียมตัวเพื่อการสอบ
 - **ความพึงพอใจที่ถูกกำหนดเบื้องต้น** เช่น ความเชื่อส่วนตัว (ความเชื่อทางศาสนา การทำบุญ) ค่านิยมสังคม
- ดังนั้น: ความคาดหวังสูงสุดจากการตัดสินใจเลือก จึงถูกกำหนดด้วยแรงจูงใจภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ

เราทุกคนต้องตัดสินใจ

- ทรัพยากรที่มีจำกัดบังคับให้เราต้องเลือกใช้สิ่งที่มีอยู่ให้ดีที่สุด
- มีความต้องการไม่จำกัด แต่ทรัพยากรมีจำกัด
- การตัดสินใจไม่เลือก คือการเลือก
- ปัจจัยหรือแรงจูงใจ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาจเป็นวัตถุประสงค์ของ พฤติกรรม ความเชื่อ ฯลฯ

แรงจูงใจ (Incentives) คืออะไร

เราทุกคนต้องตัดสินใจ

เราทุกๆ คนต้องการ
ประโยชน์สูงสุดจาก
การตัดสินใจเลือก

BENEFITS

ด้วยต้นทุนที่น้อย
ที่สุด

COSTS

อะไรคือแรงจูงใจ (Incentives)?

- คือต้นทุนหรือผลประโยชน์จากการตัดสินใจ เช่น การวิธีเลือกเดินทาง การสูบบุหรี่ การทิ้งขยะตามที่สาธารณะ เป็นต้น
- การเปลี่ยนแรงจูงใจนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ เช่น การขึ้นรถเมล์และรถไฟฟ้า เป็นต้น
- แรงจูงใจจะส่งผลทำหน้าที่ในทุกๆ ระดับของการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นระดับปัจเจกชน ครอบครัว อุตสาหกรรม ประเทศหรือสังคม

ตัวอย่างการปรับภาษีสรรพสามติจากเหล้า บุหรี่

- เกิดอะไรเมื่อราคาเหล้า บุหรี่? เราจะเพิ่มหรือลดการบริโภค
- หากมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้น จะถาวรหรือชั่วคราว

หลักเกณฑ์พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

รวมกฎหมายสรรพสามิต 7 ฉบับที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน เหลือเพียงฉบับเดียว คือ พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้วันที่ 16 กันยายน 2560

เครื่องดื่ม
(น้ำอัดลม น้ำผลไม้)
ขยายเพดาน
อัตราภาษี จากร้อยละ
20-25 เป็นร้อยละ 30

ยาสูบ
ขยายเพดานอัตราภาษี จาก
เดิมจัดเก็บตามมูลค่าร้อยละ 90
หรือคิดตามปริมาณ 3 บาท
ต่อมวน เพิ่มขึ้น 5 บาทต่อมวน

สถานบริการ
ต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ
คือ เปิดเพลง มีสถานที่เต้นรำ
ปิดหลังเที่ยงคืน หากเข้าข่าย
3 กรณีต้องเสียภาษีสรรพสามิต

ความขาดแคลน (Scarcity) และ ต้นทุนเสียโอกาส (Opportunity Cost)

เงื่อนไขความขาดแคลนของทรัพยากร

- ทำให้ต้นทุนการผลิตหรือการบริโภคสูง เพราะความขาดแคลนหมายถึงการแย่งกันมากขึ้นเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่นการเลือกใช้ที่ดินเพื่อเพาะปลูก หรือ อุตสาหกรรม หรือเพื่ออยู่อาศัย

- ทุกประเทศจึงต้องเลือกนโยบายการพัฒนาประเทศที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศ โดยต้องจัดสรรให้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการ

การคิดแบบนักเศรษฐศาสตร์

- เศรษฐศาสตร์สอนอะไรแก่เรา.....
 - สอนให้เข้าใจถึงทางเลือกในการตัดสินใจ (ต้องคำนึงถึงต้นทุนเสียโอกาส)
 - การประเมินต้นทุนของปัจเจกชนและสังคมในการตัดสินใจใดๆ
 - การค้นคว้าและสร้างความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้น และประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ต้นทุนเสียโอกาสหรือ Opportunity cost คือมูลค่าของผลตอบแทนจากกิจกรรมอื่นที่ต้องสูญเสียโอกาสไปในการตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมอย่างหนึ่ง

ต้นทุนเสียโอกาส เป็นต้นทุนที่นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสำคัญ เพราะต้นทุนเสียโอกาสนี้บ่งบอกถึงการการตัดสินใจเลือกทางเลือก หรือ Choices ที่เป็นที่ต้องการทั้งหมดแต่ไม่สามารถเลือกพร้อมกันได้ และเป็นแนวคิดที่สำคัญในการที่จะตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดในระบบเศรษฐกิจและสังคม

ต้นทุนเสียโอกาสอาจอยู่ในรูปของตัวเงินหรือไม่ใช้ตัวเงินก็ได้ ซึ่งในบางกรณีทำให้ยุ่งยากในการค้นหา

ตัวอย่างต้นทุนเสียโอกาสที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

- ทำไมบางคนเลือกเดินทางด้วยรถไฟฟ้า แม้มีค่าโดยสารแพงกว่าวิธีการเดินทางอื่นๆ

คำตอบ

- ประหยัดเวลาเดินทาง
- สะดวก
- ไม่ต้องตื่นเช้า ฯลฯ

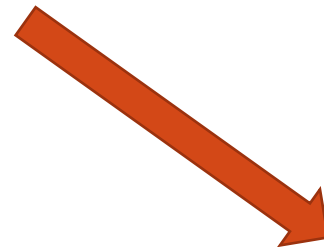
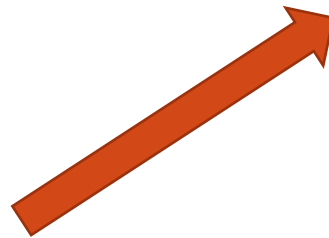
การเลือกในการตัดสินใจจะมีต้นทุนเสียโอกาส

ผู้ที่มีต้นทุนเสียโอกาส
น้อยที่สุด
จะอยู่ที่ไหนในการรอ

ต้นทุนเสียโอกาสในระดับประเทศ

- การเลือกใช้ทรัพยากรเพื่อการขยายตัวเศรษฐกิจอย่างเดียว
แต่ต้นทุนเสียโอกาสคือสิ่งแวดล้อมที่ต้องสูญเสีย

ตัวอย่างต้นทุนเสียโอกาสในโครงการของรัฐ

การคิดแบบนักเศรษฐศาสตร์

ผลประโยชน์มากกว่าต้นทุนหรือไม่?

ขนาดของผลที่ได้รับ

การตัดสินใจจะอยู่บนพื้นฐานแบบส่วนเพิ่ม มากกว่าการคิดแบบ all or nothing

กลไกของระบบเศรษฐกิจกับการตัดสินใจ

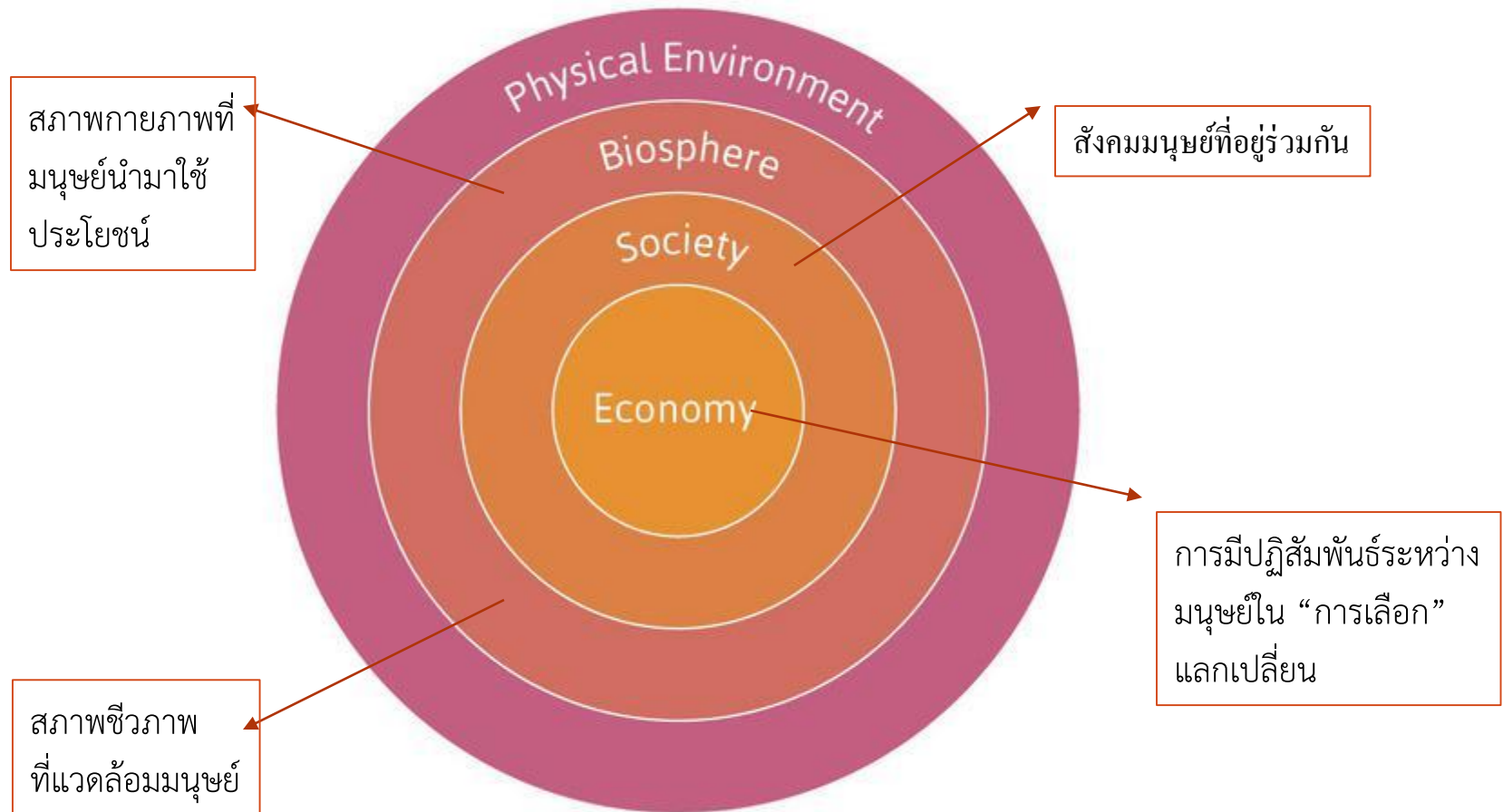
ระบบเศรษฐกิจคือการจัดการของสังคมที่มีต่อการเลือกใช้ทรัพยากร

ที่มีจำกัด ที่ต้องตอบคำถามหลัก:

- จะผลิตอะไร? เช่น การเลือกผลิตระหว่าง อาวุธ กับ ข้าว
- จะผลิตอย่างไร? จะใช้วิธีการผลิตอย่างไร เช่น กำลังคน หรือ เครื่องจักร
- จะผลิตเพื่อใคร ? ใครจะเป็นผู้ได้รับผลิตที่ถูกผลิตขึ้น

คำถามทั้ง สาม นำไปสู่รูปแบบของกลไกการของสังคมในการตัดสินใจที่
นำไปสู่รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ

เศรษฐศาสตร์กับเศรษฐกิจ

กลไกระบบเศรษฐกิจกับสังคม

ระบบเศรษฐกิจ

รวมศูนย์ หรือ
ระบบสังคมนิยม

กลไกตลาด หรือ
ระบบทุนนิยม

รวบอำนาจตัดสินใจ

กระจายอำนาจตัดสินใจ

รูปแบบสังคม

ความต้องการ
ที่ไม่สิ้นสุด

ความจำกัด

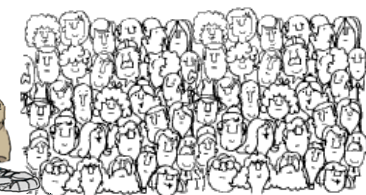
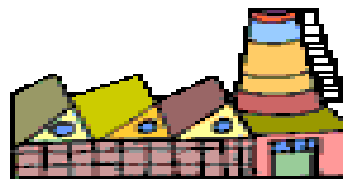
ทรัพยากร
มีจำกัด

การเลือก

จะผลิตอะไร

จะผลิตอย่างไร?

ใครจะได้ประโยชน์
จากการผลิต?

3 คำถาม

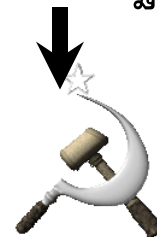
พื้นฐานเศรษฐศาสตร์

คำตอบทั้งสาม นำไปสู่วิธีการตัดสินใจของระบบเศรษฐกิจ:

ระบบเศรษฐกิจ

ดั้งเดิม

สังการ

ตลาดเสรี

[Eskimo/pygmy]

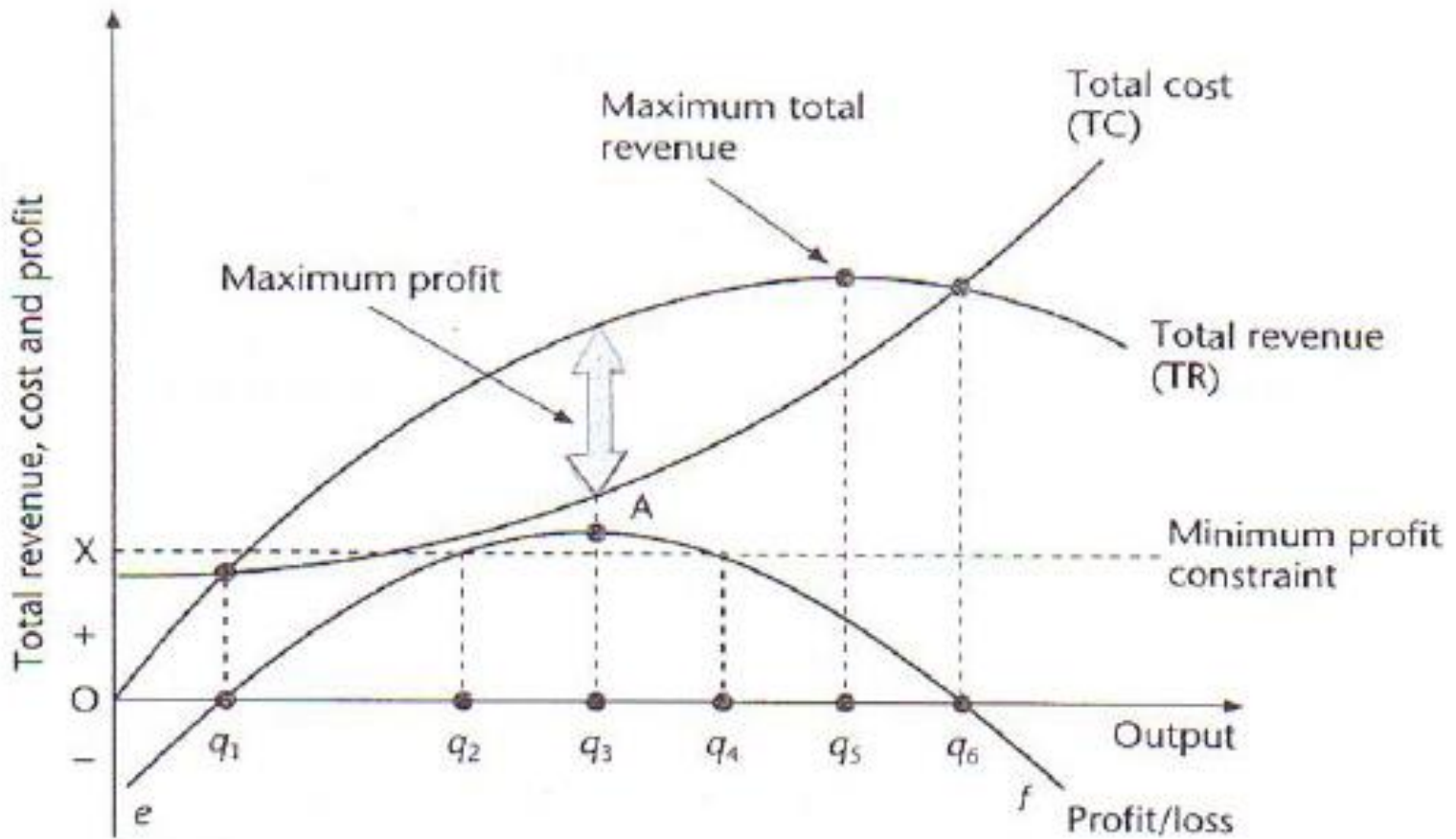

เศรษฐศาสตร์กับการตัดสินใจ

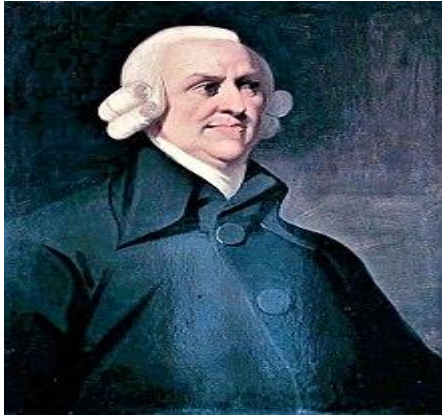
แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ถูกนำมาใช้เป็นศาสตร์ในการตัดสินใจ (decision sciences) ที่นำเครื่องมือต่างๆ เช่น คณิตเศรษฐศาสตร์ และเศรษฐมิติ มาใช้สร้างแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ที่มีจุดหมายในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่เหมาะสมที่สุดตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพสูงที่สุดได้อย่างไร โดยแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ที่ถูกสร้างขึ้นมา แสดงได้ในรูปของสมการโดยอาศัยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ แล้วนำเครื่องมือที่รู้จักกันคือ เศรษฐมิติ มามีการเข้าข้อมูลที่อยู่ในโลกของความจริง ใช้กะประมาณแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์

ตัวอย่าง ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่แสดงปริมาณอุปสงค์สินค้า (Q) เป็นฟังก์ชันหรือขึ้นอยู่กับ ราคาสินค้า (P) รายได้ของผู้บริโภค (Y) และราคาของสินค้าอื่นๆ (ใช้ประกอบกัน P_c หรือใช้ทดแทนกัน P_s) โดยสมมติให้รสนิยมคงที่ ก็อาจได้แบบจำลองเชิงคณิตศาสตร์ที่มีแบบแผนได้คือ $Q = f(P, Y, P_c, P_s)$

การวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจนอกจากอาศัยคณิตศาสตร์ อาจทำในรูปแบบของกราฟ
แต่ยังอาศัยทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาเป็นหลักในการอธิบาย

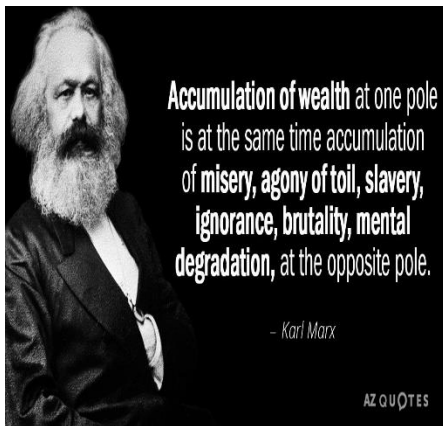

อดัม สมิธ (ค.ศ. 1723-1790)
ผู้นำเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก

- มือที่มองไม่เห็น (invisible hand) หรือ กลไกราคา เป็นเครื่องมือจัดสรรทรัพยากรที่สมบูรณ์ที่สุด
- การแบ่งงานกันทำ (division of labor) ทำให้ผลิตมวลรวมสูงขึ้น เพราะมีความถนัด
- รัฐบาลควรมีบทบาทในทางเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด โดยรัฐควรมีบทบาทเฉพาะด้านป้องกันประเทศ ผดุงไว้ซึ่งความยุติธรรม ฯลฯ
- เอกชนมีความเป็นเหตุเป็นผล “เป็นผู้แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและมีผลประโยชน์ต่อสังคมได้ดีกว่า ส่วนภาครัฐนั้นส่งเสริมให้เกิดการ “ผูกขาด และคอร์รัปชัน)

คาร์ล มาร์ก (ค.ศ.1818 – 1883)

- แรงงานเป็นสิ่งเดียวที่มีค่าสำคัญในกระบวนการผลิต แรงงานซึ่งสมควรได้รับค่าตอบแทนเพราะทุนไม่ใช้การผลิต
- การขูดรีดแรงงานยิ่งมากเท่าไรจะนำไปสู่พัฒนาขั้นต่างๆ ของระบบทุนนิยม และทุนนิยมก็จะล่มสลายในที่สุด

การแข่งขันกับมือที่มองไม่เห็น

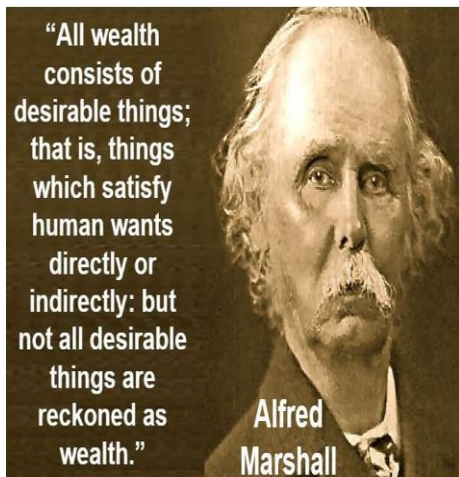

เป็นกรณีของระบบตลาดที่อาศัยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ

ประสิทธิภาพ แรงจูงใจ และความเป็นอิสระ

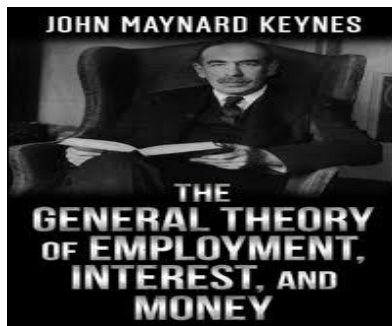
Adam Smith ผู้เขียนหนังสือ “An Inquiry into Nature and Causes of the Wealth of Nations” (1776) กล่าวว่ามือที่มองไม่เห็นเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และเพื่อใคร ปัจจุบันมือที่มองไม่เห็นเรียกว่า “ระบบตลาด” หรือกลไกราคานั้นเอง

อัลเฟรด มาร์แชล (ค.ศ.1842-1924)
ผู้นำเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิก

- มนุษย์เป็นคนเศรษฐกิจ (the Economic Man) และมีเหตุผล (rationality) แสวงหาประโยชน์ (ความพอใจ รายได้ ความสุข) ย่อมเลือกวิธีการที่เสียค่าใช้จ่ายให้น้อยที่สุด
- ระบบตลาดและกลไกราคา เป็น เครื่องมือจัดสรรทรัพยากรที่ดีที่สุดโดยเฉพาะ หากได้ตลาดมีการแข่งขันโดยสมบูรณ์
- รัฐบาลมีบทบาทเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งควรจะจำกัดอยู่ที่การผลิตสินค้าสาธารณะหรือความล้มเหลวของตลาดต่างๆ
- ดุลยภาพการผลิตภายใต้เงื่อนไขการแข่งขันสมบูรณ์และเงื่อนไขหน่วยสุดท้าย (marginal condition) จะเป็นเครื่องมือบรรลุซึ่งการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์
(ค.ศ. 1883 – 1946)
ผู้นำเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์

- ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจระดับมวลรวม โดยเฉพาะการบริโภค การออม รายได้ และผลผลิต และการจ้างงาน
- แนวคิดเศรษฐศาสตร์เน้นทางด้านอุปสงค์มวลรวม เน้นอุปสงค์ต่อเนื่อง (effective demand) หรือที่เรียกว่า การใช้จ่ายมวลรวม ประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายในการบริโภค ลงทุน ค่าใช้จ่ายของภาครัฐบาล และมูลค่าการส่งออกสุทธิ $Y=C+I+G+X-M$
- ให้ความสำคัญการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจที่จำเป็นต้องมีการแทรกแซงโดยรัฐ

องค์ประกอบของทุนนิยม

- สิทธิเหนือทรัพย์สินของเอกชน Private Property
- การแบ่งงานทำ Division of Labor
- กลไกตลาด Market Mechanism (Invisible Hand)

การแบ่งงานทำ Division of Labor

- ระดับปัจเจกชน Individual Level
 - แรงงานไร้ฝีมือ
 - แรงงานวิชาชีพ
- ระดับองค์กร Organization Level
 - เกษตร
 - อุตสาหกรรม
- ระดับโลก Global Level
 - ประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม vs ประเทศเกษตรกรรม

เลือกทำในสิ่งที่ถนัด และแลกเปลี่ยนในสิ่งที่ต้องการ

ตราบใดที่การแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยสมัครใจ
ผลประโยชน์จะเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย

อะไรกำหนดความถนัดที่สุดของตนเอง

- ความถนัดที่สุดคือการผลิตที่มีต้นทุนเสียโอกาสน้อยที่สุด และ
- แลกเปลี่ยนหรือซื้อสิ่งที่มีต้นทุนเสียโอกาสมากที่สุด

การแบ่งงานระดับโลก Global Division of Labor

- การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นผลให้ตลาดร่วมมือกันเป็นหนึ่ง
- ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทำให้เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศ
- การแบ่งงานกันทำนำไปสู่การค้าเสรี

อะไรกำหนดความถนัดที่สุดของประเทศ

- หลักการเหมือนกับกรณีบุคคล ที่ประเทศจะเลือกผลิตหรือแลกเปลี่ยนต้องพิจารณาจาก
 - ทรัพยากรที่ประเทศมีอยู่ อาทิ แรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี ฯลฯ เพื่อให้การผลิตของประเทศมีต้นทุนต่ำที่สุด
 - แลกเปลี่ยนหรือค้าขายกับประเทศอื่นที่มีสินค้าและบริการที่ต้องการ แต่หากผลิตเองจะมีต้นทุนที่สูงกว่าผลิตเองในประเทศ

ตัวอย่างเปรียบเทียบต้นทุนเสียโอกาสในการผลิต

	ข้าว	แกะ
ประเทศไทย	10,000 บาท/ตัน	5,000 บาท/กก.
ประเทศนิวซีแลนด์	30,000 บาท/ตัน	1,000 บาท/ กก.

ประเทศไทยควรสนับสนุนการผลิตข้าวมากกว่าการผลิตเนื้อแกะ
ประเทศนิวซีแลนด์ ควรผลิตเนื้อแกะมากกว่าการผลิตข้าว

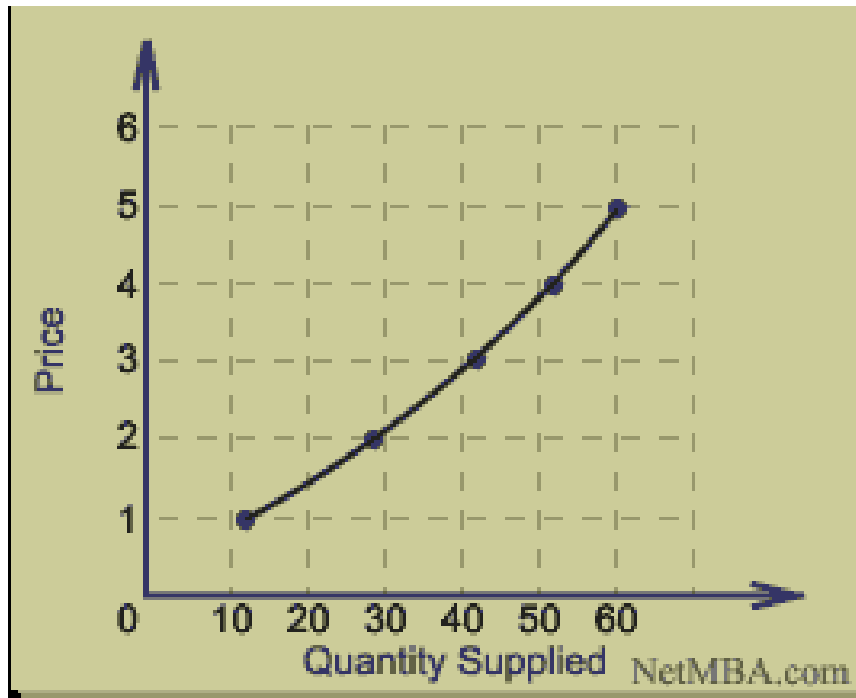
ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี

- มีกลไกจัดการตนเองหรือ Self regulating
 - ตัวอย่างการจัดการตนเอง: ผู้ขายสินค้าต้องการทำเงินหรือรายได้มากที่สุดทำให้เป็นไปได้ ขณะที่ผู้ซื้อต้องการสินค้าด้วยต้นทุนหรือราคาต่ำที่สุดเช่นเดียวกัน
 - กลไกจัดการตนเองคือการแข่งขัน Competition: ผ่านระบบราคา
ที่ผู้ขายสินค้าสามารถตั้งราคาได้ และมีผู้ซื้อยอมรับในการจ่าย

ด้านผู้ขายหรือผู้ผลิต (Supply side)

- เมื่อมีราคาสูงขึ้นความอยากรจะขายหรือผลิตจะมีเพิ่มมากขึ้น

เส้น supply

ราคา ปริมาณ (อยาก) ขาย

1 12

2 28

3 42

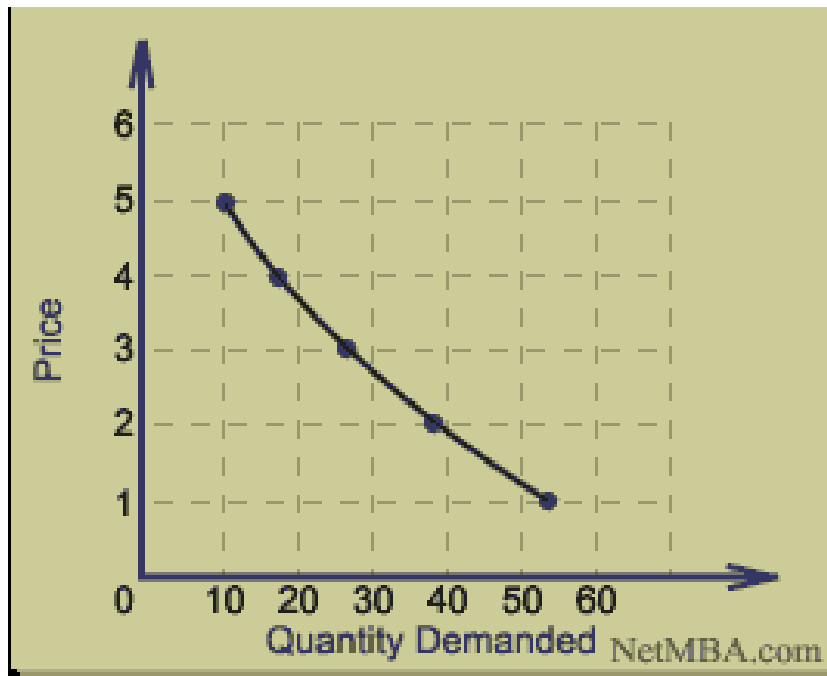
4 52

5 60

ด้านผู้บริโภค (Demand Side)

- เมื่อราคาสูงขึ้นความอยากรจะซื้อหรือบริโภคจะลดน้อยลง

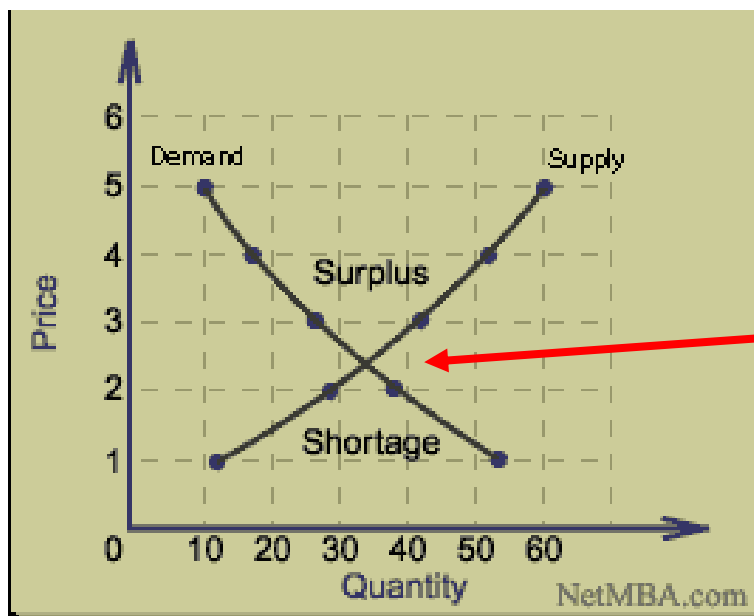
เส้น Demand

ราคา	ปริมาณ (อยาก) ซื้อ
5	10
4	17
3	26
2	38
1	53

Supply/Demand Curve

- กำไรสูงสุดและประโยชน์สูงสุด

เกิดขึ้นเมื่อ supply
เท่ากับ demand
ซึ่งทำให้
ผู้ผลิตได้กำไรสูงสุด
พร้อมๆ กับผู้บริโภค
ได้ประโยชน์สูงสุดด้วย

ปัญหาการใช้กลไกตลาดในการตัดสินใจ

- มุ่งเพียงความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ของการตัดสินใจ เพื่อประโยชน์ทั้งระดับบุคคลและประเทศที่สูงสุด
- ปัญหาของการตัดสินใจยังมีเรื่องความสามารถในการตัดสินใจไม่เท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม (Equity) เพราะกลไกตลาดทำหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ หรือที่เรียกว่ามีความล้มเหลวของกลไกตลาด (Market Failure)
- จำเป็นต้องมีการแทรกแซงการใช้กลไกตลาดในบางกรณีเพื่อแก้ไข ปัญหาโดยรัฐ

ตัวอย่างความล้มเหลวของกลไกตลาดที่ทำให้ต้องมีการแทรกแซง

- สินค้าสาธารณะ (Public Goods)
 - การป้องกันประเทศ
 - ทรัพยากรธรรมชาติ
- ผลภายนอก (Externalities)
 - การก่อปัญหาสิ่งแวดล้อม
- การผูกขาด (Monopoly)
 - การผูกขาดโดยธรรมชาติ (natural monopoly) เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ
 - การผูกขาดโดยตั้งใจ (Intended monopoly) เช่น Cable TV, 3G

- การศึกษา “เศรษฐศาสตร์” ในมิติแบบทั่วไป conventional Approach
เงิน ทุน คน และ เทคโนโลยี ทรัพยากรการผลิตต่าง นโยบายของรัฐ
- เป็นการศึกษาในบริบทของควมมีประสิทธิภาพ (efficiency) ของการใช้
ทรัพยากร แต่ยังมีมิติด้านการกระจายของทรัพยากร (distribution) ที่เป็น
เรื่องความเป็นธรรม
- การศึกษา “เศรษฐศาสตร์” เป็นการศึกษาพฤติกรรมของ คน บทพื้นฐาน
ของแรงจูงใจ ความ (ไม่) มีเหตุผลในการตัดสินใจ ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ
วัฒนธรรม ระเบียบสังคม ความเชื่อของสังคม
- กลไกกำกับระบบเศรษฐกิจจึงประกอบทั้ง ระบบตลาด/ รัฐ/ ชุมชน
- การศึกษาเศรษฐศาสตร์จึงต้องพิจารณาบริบทต่างๆ รอบตัวประกอบด้วย

ความท้าทายใหม่ๆ ของวิชาเศรษฐศาสตร์

ความไม่มีเหตุไม่มีผลของมนุษย์

- Behavior Economics (Nudge Theory) นำไปสู่การออกแบบพฤติกรรมมนุษย์

Big Data

- 4 Vs
 - Velocity
 - Variety
 - Veracity
 - Volume

Richard Thaler ผู้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ประจำปี 2017 เจ้าของ Nudge Theory หรือเรียกว่า “หลักการจูน” Nudge Concept ซึ่งเป็นผลงานสำคัญของกลุ่มผู้บุกเบิกเศรษฐศาสตร์สาขาใหม่คือ เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics)

หลักการของเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมก็คือเชื่อว่า มนุษย์นั้นขาดเหตุผล (irrational) ในการตัดสินใจ โดยไม่เป็นไปตามสมมติฐานของวิชาเศรษฐศาสตร์เดิม การเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ที่แท้จริงในระดับย่อยจะทำให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำมากขึ้น อีกทั้งทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติจากการใช้นโยบายมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

Nudge : Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness(2008) โดย Richard Thaler และ Cass Sunstein

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเชื่อว่าการตัดสินใจของมนุษย์มาจากการ ใช้สัญชาตญาณ ใช้ความรู้สึก และกระทำไปตามแรงผลักดันธรรมชาติ มากกว่าการใช้เหตุใช้ผล
วิเคราะห์พิจารณาอย่างตั้งใจ ตัวอย่างเช่น

- การสูบบุหรี่ กินเหล้า เสพยา หรือกินอาหารหวานเค็มมากเกินไปขนาดของมนุษย์ แม้จะรู้ว่าเป็นสิ่งไม่ควรทำ แต่ยังทำ

- การตัดสินใจที่ในเรื่องสำคัญๆ อย่างการใช้จ่ายเงิน การออม การประกัน การดูแลสุขภาพ ฯลฯ

กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเชื่อว่ามนุษย์มักตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่น้อยเกินไป หรือไม่วิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนมาก เช่น การกู้ยืมเงิน และระบบการค้ำประกัน)

สรุปก็คือ มนุษย์มักไม่ตัดสินใจในทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองในระยะยาว แต่ชอบใช้ความรู้สึกเล็กๆ ที่มีอยู่ข้างใน (gut feelings) เป็นตัวตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้ช่วยชี้แนะ

ตัวอย่างพฤติกรรมมนุษย์ที่ถูกกระตุ้น

พิจารณาคำถามต่อไปนี้:

สมมติว่า รองเท้ากับถุงเท้ามีราคารวมกันเท่ากับ 110 บาท หาก รองเท้ามีราคาแพงกว่าถุงเท้า 100 บาท ถุงเท้าจะมีราคาเท่าใด

การพัฒนาที่มีคุณภาพ

Trickle down economics

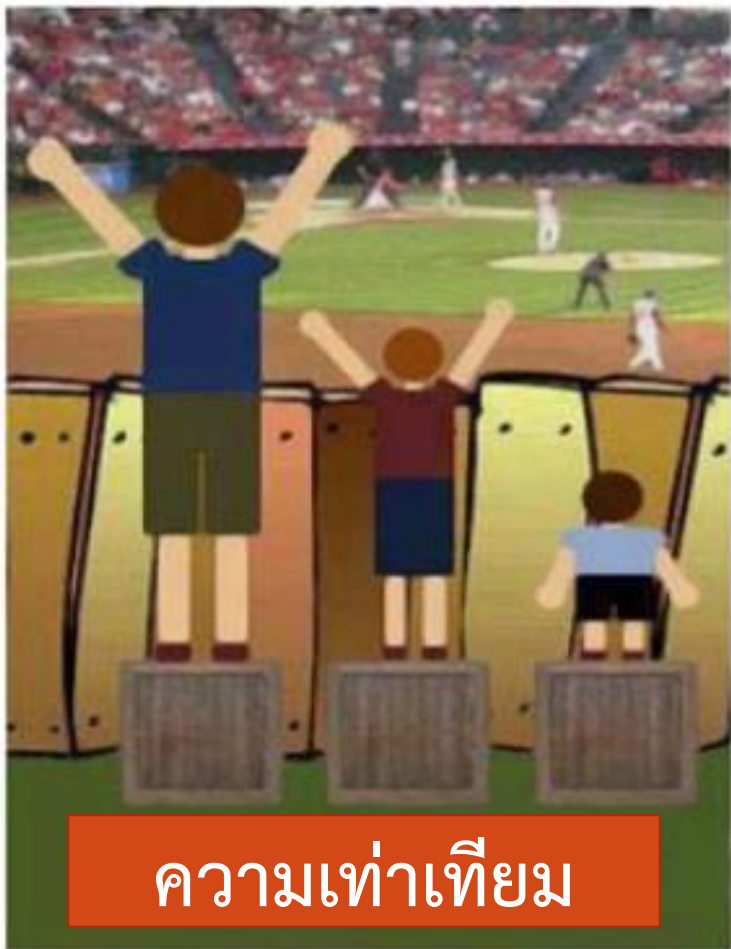
How we're told it works

VIA 9546.COM

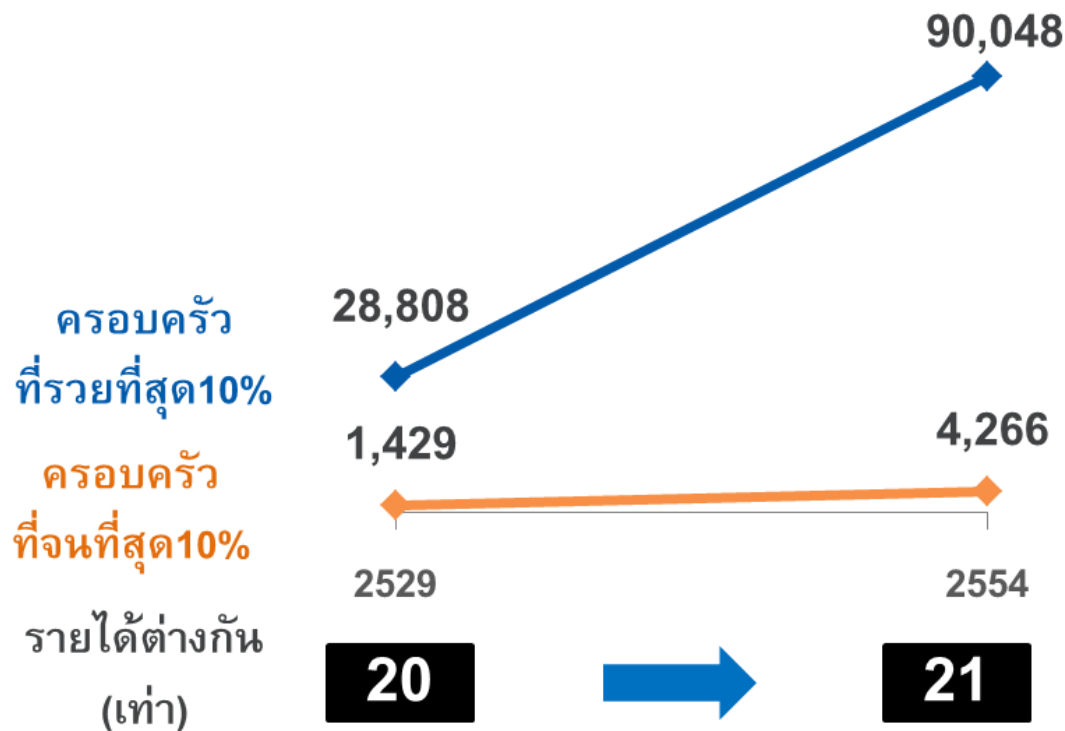
What actually happens

ความแตกต่างทางรายได้ของครอบครัวที่จนที่สุด 10% กับครอบครัวที่รวยที่สุด 10% ในปี 2529 และ 2554

หน่วย: บาท/เดือน (ปรับผลเงินเฟ้อโดยใช้ราคาปี 2554)

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2529 และ 2554

ความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2559

อันดับความเหลื่อมล้ำของโลก

5 ปีที่ผ่านมา

1%

คน 1% เป็นเจ้าของความมั่งคั่ง
มากกว่าคนไทยทั้งประเทศรวมกัน

คนไทยมากกว่า

3 ใน 4

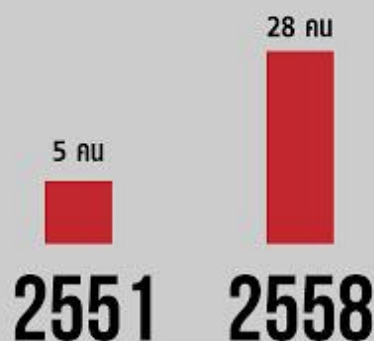

ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินใดๆ เลย

61% ของ
โฉนดที่ดิน
อยู่ในมือ
ประชากร

10%

มหาเศรษฐีระดับพันล้านในไทย

*แต่คนไทย **10%** หรือ **7 ล้านคน**
ยังมีชีวิตอยู่ใต้เส้นความยากจน *

ในชั่วโมงทำงานที่เท่ากัน

ได้ค่าตอบแทน
โดยเฉลี่ย

100 THB

87 THB

โอกาสของลูกคนที่
รายได้น้อย

จะได้เข้าเรียน
มหาวิทยาลัย
ต่างจากคนอื่น

19
เท่า

ความเหลื่อมล้ำ ยังคงแตกต่างกันมากระหว่างคนรวยและคนจน

ที่มา : ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประกอบและแก้ไขข้อมูลบางส่วนข้อมูลและตัวชี้วัดทางสังคม สศท.

หลักความคิดของวิชาเศรษฐศาสตร์

- ไม่มีของฟรีในโลกนี้
- เราทุกคนต้องตัดสินใจเลือกเสมอ
- การคิดในหน่วยสุดท้าย (Marginal Unit)
- การตัดสินใจจะถูกกำหนดโดย “แรงจูงใจ” ทำให้การตัดสินใจสามารถ “คาดเดา” ได้
- ทำในสิ่งที่เราเก่งที่สุด และแลกเปลี่ยน (trade) ในสิ่งที่เราไม่เก่ง
- ปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรมีผลต่อคุณภาพชีวิตเรา
- ระบบเศรษฐกิจ “ตลาด” จะมีผลต่อการตัดสินใจ ราคาและปริมาณการบริโภค ถูกกำหนดจากความต้องการและอุปทานของตลาดที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- การแทรกแซงใดๆ ต่อกลไกตลาดอาจทำให้การตัดสินใจถูกบิดเบือนไปด้วย
- แต่การแทรกแซงโดย “รัฐ” ในบางกรณีอาจทำให้กลไกตลาดทำงานได้ดีขึ้น

สรุปเนื้อหา

- มนุษย์ทุกๆ คนต้องมีการตัดสินใจเลือก (Choose) ในการดำรงชีวิตอยู่ตลอดเวลา โดยการตัดสินใจจะขึ้นกับต้นทุนเสียโอกาส (Opportunity Cost) ทั้งที่รับรู้ถึงต้นทุนเสียโอกาสที่มีอยู่หรือไม่ก็ตาม
- วิธีการเลือกของมนุษย์และสังคมจะขึ้นกับแรงจูงใจ (Incentives) ที่จะจูงใจหรือบังคับให้ต้องตัดสินใจเลือก
- การตัดสินใจที่ดี มีประสิทธิภาพที่สุดต้องอยู่ภายใต้ความเป็นอิสระของปัจเจกชน หรือกลไกตลาด
- ความมีประสิทธิภาพที่สุดอาจไม่มีอยู่จริง เพราะความล้มเหลวของกลไกตลาด ทำให้ต้องมีการเข้าแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว